

**HANDLEDARSTÖD:
HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK**

Rädda Barnen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 3 Om webbutbildningen Hedersrelaterat våld och förtryck
- 3 Förberedelser inför gruppdiskussionen
- 3 Förberedelser: gruppdiskussionsdagen
- 4 Få igång ett samtal
- 4 Tips inför gruppdiskussionen
- 4 Diskussion: Våga fråga
- 5 Diskussion: Saras berättelse
- 6 Diskussion: Nadia
- 7 Diskussion: Isak
- 7 Avsluta träffen

- 8 **Bilaga 1:** Våga fråga
- 8 **Bilaga 2:** Saras berättelse
- 9 **Bilaga 3:** Nadia
- 10 **Bilaga 4:** Isak

- 11 **Projektor:** Våga fråga
- 12 **Projektor:** Saras berättelse
- 13 **Projektor:** Nadia
- 14 **Projektor:** Isberget
- 15 **Projektor:** Isak

HANDLEDARSTÖD: HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Det här handledarstödet riktar sig till dig som ska planera och leda en diskussion för *Det handlar om kärleks* samverkansgrupp eller en ideell grupp inom Rädda Barnen. Handledarmaterialet har sin utgångspunkt i webbutbildningen *Hedersrelaterat våld och förtryck* och är tänkt att fungera som en ingång till diskussion där deltagarna får reflektera och dela med sig av sina tankar, frågor och erfarenheter. Materialet riktar sig främst till samverkansgrupper för *Det handlar om kärlek* samt Rädda Barnens ideella grupper.

Om webbutbildningen Hedersrelaterat våld och förtryck

Webbutbildningen *Hedersrelaterat våld och förtryck* syftar till att öka kunskapen om hur HRVF verkar och kan ta sig i uttryck. Genom ljudberättelser får deltagarna exempel på hur det kan vara att leva i en hedersrelaterad kontext. Utbildningen fokuserar också på bemötande och vilka stödvägar det finns för barn och ungdomar som lever i en miljö med HRVF.

Förberedelser inför gruppdiskussionen

Alla deltagare ska inför träffen ha gått webbutbildningen *Hedersrelaterat våld och förtryck* samt skrivit ut sina reflektioner från övningarna i utbildningen. Utskrifterna kan fungera som ett stöd och underlag till diskussionerna. Här är några tips:

- Skicka ut inbjudan till gruppdiskussionen i god tid.
- Bifoga också länken med webbutbildningen.
- Påminn deltagarna om att de ska skriva ut sina anteckningar till grupptillfället.
- Boka lokal, gärna en lokal där ni kan sitta tillsammans och diskutera.
- Förberedelserna och genomförandet av träffen kan givetvis göras gemensamt av gruppen.

Förberedelser: gruppdiskussionsdagen

- Ta fram papper och pennor.
- Ordna med te, kaffe och vatten.
- Undersök om ni har tillgång till dator, internet och projektor för att kunna spela upp utdrag från webbutbildningen samt för att visa bilder (som finns i bilagorna). Om ni inte har tillgång till dator, internet och projektor kan ni istället skriva ut bilagorna.
- Om möjligt se gärna till så att det finns en whiteboard eller blädderblock att anteckna gruppdiskussioner på.

Få igång ett samtal

Har du en grupp där deltagarna inte är bekanta med varandra så kan det vara bra med några inledande frågor för att "mjuka upp" gruppen och få dem att komma igång och känna sig tryggare med varandra. Ställ en fråga till gruppen och låt frågan gå runt till alla deltagare.

Här är några tips på frågor att börja med:

- Deltagarna kan säga sitt namn och vad de jobbar med/studerar/gör etc.
- Deltagarna kan beskriva hur de mår just den dagen med en skala från 1-10, där 10 är när man mår som bäst.
- Deltagarna kan berätta hur de upplevde webbutbildningen med tre ord.

Tips inför gruppdiskussionen

- Använd frågorna i handledningsmaterialet som stöd men var öppen för att andra frågor och funderingar kan komma upp under samtalet.
- Använd gärna whiteboard eller blädderblock för att fånga upp gruppens lärdomar och frågor!
- Bilagan *Våga fråga* kan du återkomma till under diskussionen och låta deltagarna reflektera kring frågorna utifrån varje enskild ljudberättelse.

Diskussion: Våga fråga

Tidsåtgång: cirka 20 minuter

Syfte: Få igång en diskussion kring vilka frågor man kan ställa till barn och ungdomar som lever i en miljö där de utsätts eller riskerar att utsättas för HRVF.

Material som behövs: Använd bild 11 *Våga fråga* att visa på projektorn. Saknar du projektor kan du skriva ut bilden och dela ut till deltagarna.

Gör så här: Sätt upp *Våga fråga* på projektor och ha som stöd till diskussionen och därefter kan ni diskutera med frågorna nedan som utgångspunkt.

Diskussionsfrågor

- Vad är era tankar kring dessa frågor som tas upp i utbildningen?
- Har ni använt någon av frågorna i mötet med barn och ungdomar? Hur har ni upplevt dessa situationer?
- Vilka utmaningar och svårigheter finns det i dessa situationer och hur kan vi jobba med dem?
- Finns det andra frågor som kan vara bra att lyfta i mötet med barn och ungdomar som lever i en miljö där det kan förekomma HRVF?

Diskussion: Saras berättelse

Tidsåtgång: Cirka 20-30 minuter

Syfte: Att deltagarna utifrån Saras berättelse får reflektera över vilka barn och ungdomar som de träffar och hur de kan agera i dessa situationer.

Material som behövs: Deltagarnas utskrifter från övningen *Sara*.

Tillgång till webbutbildningen *Hedersrelaterat våld och förtryck* så du kan spela upp ljudberättelsen *Sara*. Den hittar du i *kapitel 2: Sexualitet och synliggörande*. Har du inte möjlighet att spela upp webbutbildningen kan du skriva ut texten och dela ut till deltagarna (bilaga 2, sidan 8). Om du vill kan du även visa sidan 12 som stämningssbild på projektorn.

Till diskussionen har deltagarna med sig sina reflektioner de skrev ner om Sara när de genomgick webbutbildningen.

Gör så här: Spela upp *Sara* för deltagarna och därefter kan ni diskutera med frågorna nedan som utgångspunkt. Ha deltagarnas anteckningar från övningen *Sara* som stöd under diskussionen.

Diskussionsfrågor

- Hur upplevde du Saras berättelse?
- Vilka reflektioner skrev ni ner när ni lyssnat på berättelsen om Sara i webbutbildningen? Vill ni läsa upp några reflektioner?
- Har någon av er träffat en ungdom som har en situation som liknar Saras? Vad hände?
- Vad kan vi göra, utifrån de olika roller vi har, när vi möter en person i Saras situation eller som har liknande begränsningar som är kopplade till HRVF?
- Hur ser utmaningarna ut? Vad kan vi göra/inte göra?
- Vilka varningssignaler är vanliga för tjejer som lever med HRVF?
Repetera i gruppen!

Diskussion: Nadia

Tidsåtgång: Cirka 20-30 minuter

Syfte: Att deltagarna utifrån Nadias berättelse får reflektera över vilka barn och ungdomar som de träffar och hur deras begränsningar och livssituation kan se ut. Hur kan man bemöta ungdomar som Nadia?

Material som behövs: Tillgång till webbutbildningen *Hedersrelaterat våld och förtryck* så att du kan spela upp ljudberättelsen *Nadia*. Den hittar du i *kapitel 3: Bakom berättelsen*. Har du inte möjlighet att spela upp webbutbildningen kan du skriva ut den och dela ut till deltagarna (bilaga 3, sidan 9). Om du vill kan du även visa sidan 13 som stämningssbild på projektorn.

Till diskussionen finns också Isberget som kan visas på projektor (sidan 14). Saknar du projektor kan du skriva ut bilden och dela ut till deltagarna.

Gör så här: Spela upp *Nadia* för deltagarna och därefter kan ni diskutera med frågorna nedan som utgångspunkt.

Tips! Som inledning till diskussionen kan deltagarna skriva ner tre meningar kring berättelsen som ni kan inleda diskussionen med.

Diskussionsfrågor

- Vilka reflektioner skrev ni ner om Nadia? Vill ni dela med er av dem?
- Vilka tankar väckte berättelsen om skillnaderna mellan när Nadia berättade om sin situation och hennes upplevda verklighet?
- Har någon av er träffat en ungdom som har en situation som liknar Nadia? Vad hände då?
- Vad kan vi göra om vi möter en person i Nadias situation eller någon som har liknande begränsningar som är kopplade till att leva i en miljö med HRVF?
- Hur ser utmaningarna ut? Vad kan vi göra/inte göra?

Fördjupningsfrågor

Tid: ca 15 minuter

- Ungdomarna ni möter kan ha olika strategier för att hantera HRVF, har ni erfarenhet av hur dessa strategier kan ta sig i uttryck?
- Hur kan ni stötta utsatta ungdomars strategier utifrån era olika roller? Vad ni kan/bör göra?
- I utbildningen illustreras den här situationen med ett isberg som ni ser här, vad är era tankar om den?

Diskussion: Isak

Tidsåtgång: Cirka 20-30 minuter

Syfte: Att deltagarna utifrån Isaks berättelse om att leva med dubbla roller får reflektera över vilka barn och ungdomar som de träffar och hur de kan agera i dessa situationer.

Material som behövs: Tillgång till webbutbildningen *Hedersrelaterat våld och förtryck* så du kan spela upp ljudberättelsen *Isak*. Den hittar du i *kapitel 5: Dubbla roller*. Har du inte möjlighet att spela upp webbutbildningen kan du skriva ut den och dela ut till deltagarna (bilaga 4, sidan 10). Om du vill kan du även visa sidan 15 som stämningssbild på projektorn.

Gör så här: Spela upp Isak för deltagarna och därefter kan ni diskutera med frågorna nedan som utgångspunkt.

Diskussionsfrågor

- Hur upplevde ni Isaks berättelse?
- Fokuset på berättelsen är hur upplevelsen av dubbla roller kan se ut, vad är era tankar kring det?
- Har någon av er träffat en ungdom som har en situation som liknar Isak? Vad hände då?
- Vad kan vi göra, utifrån de olika roller vi har, när vi möter en ungdom som vi misstänker är i en situation som påminner om Isaks?
- Vilka utmaningar upplever ni? Vad kan vi göra/inte göra?
- Vilka varningssignaler är vanliga för killar som lever med HRVF?
Repetera i gruppen!

Fördjupningsfråga

Hur kan ni nå ut till killar som ni misstänker lever med HRVF på bästa sätt?

Avsluta träffen

När ni arbetat igenom övningarna kan ni diskutera några avslutande frågor och sedan låta var och en av deltagarna säga något de tar med sig från träffen.

Frågor:

- Är det något som har kommit upp som ni behöver diskutera vidare som grupp, när gör ni det i så fall?
- Är det något ni känner att ni behöver mer kunskap om? Hur kan ni hitta den i så fall?
- Hur kan ni ta med det ni lärt er och diskuterat till Kärleken är fri-veckan eller den verksamhet ni är aktiva i?

BILAGOR HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Bilaga 1.

Diskussion: Våga fråga

Frågor du kan ställa

- Vad finns det för regler kring vad du får och inte får göra?
- Vad måste du göra som du inte vill?
- Vad händer om du bryter mot uppsatta regler?
- Känner du dig kontrollerad i din vardag?
- Finns det något du är rädd för och i så fall varför?
- Vad vill du göra som du inte får?

Bilaga 2

Saras berättelse

Jag grät tyst den där dagen då jag stod i duschen och såg blodet rinna nerför benet. Varför hade jag fått mens? Jag kände mig så otroligt ensam och min framtid kändes så hopplös. Under hela min uppväxt hade jag fått veta att flickor var mindre värda. Men nu med mensen så blev det ett sånt konkret bevis att jag inte var exakt som mina bröder. Jag fick inte ens umgås med killar mer. Det blev så tydligt att jag tillhörde "det lägre könet" och skulle "skyddas" mot det motsatta könet.

Jag försökte klamra mig fast vid bilden av att jag alltid varit lite av en pojkflicka. Jag fortsatte klä mig i typiska killkläder, och jag fick hålla på med idrott. Det gick bra för mig och jag vann faktiskt en del priser. Och det gav mig en känsla av hopp och kanske lite av en naiv tro att jag fortfarande var fri. Men när jag kom hem så blev jag påmind om att jag egentligen inte var det.

Kvinnorna i min familj trodde säkert att jag skulle bli förnedrad av att kallas för pojkflicka men tvärtom så stärkte det bara min självbild. Det gjorde att jag kunde distansera mig från den kvinnobild som jag var tvungen att rätta mig efter.

Samtidigt visste jag att jag som tjej måste acceptera alla beslut som togs inom familjen. Om jag någonsin ifrågasatte något de sa så blev jag oftast hotad med bestraffning. Och diskussionen slutade alltid med att de sa "För att du är tjej, fatta det någon gång!"

Bilaga 3

Nadia

Vad finns det för regler kring vad du får och inte får göra?

Mina föräldrar vill att jag kommer hem vid typ fem och så är det ju inte för mina kompisar.

Men för mig gör det inte så mycket. Jag tycker om att vara med min familj.

Och jag får alltid hänga med vänner på stan och så efter skolan. Mina föräldrar litar på mig.

Finns det något du vill göra som du inte får?

Mina föräldrar är noggranna med kläder, att jag har jeans och tröja och inte linne eller shorts när det är varmt ute. Men det gör inte så mycket. Sen måste jag alltid ha shorts och t-shirt när jag badar. Det är väl lite jobbigt när jag träffar mina kompisar på stranden.

Vad händer om du bryter mot uppsatta regler?

Jag ser ingen anledning att göra det. Dom litar på mig och jag på dom.

Jag vet att det här med att jag ska vara oskuld innan giftermålet är väldigt viktigt för familjen. Det är jobbigt att inte få ha en pojkvän och det känns ju ännu värre att jag inte får vara med killar överhuvudtaget, inte ens som en kompis.

Jag älskar min familj och mina syskon och föräldrar och det har alltid känts självklart för mig att följa regler som de har bestämt. Det gör också att jag slipper hotfulla situationer hemma. Jag vet att det är inte är någon idé att protestera och säga emot. När jag har gjort det tidigare och då har jag blivit hotad och sagt taskiga saker.

Men nu hjälper det inte mig längre att jag gör som de säger. För några veckor sedan så gick det ett rykte på skolan att jag umgåtts med killar. Egentligen hade vi bara pratat under ett grupparbete i svenskan, fast det spelade ingen roll. Efter det har pappa hotat och slagen av pappa. Han säger att han ska döda mig om det händer igen. Fast jag egentligen inte gjort någonting.

Nu får jag inte ens hänga med mina kompisar efter skolan. Jag måste alltid komma hem direkt. Hemma får inte ens äta med familjen. Förut brukade jag följa med mamma och shoppa på helgerna men det är slut med det nu. Det känns som jag är utfrysst av alla i familjen och av hela vår släkt. Jag vet inte vem jag ska vända mig till.

Bilaga 4

Isak

Jag märker att jag har mer frihet än min syster Jasmina. Jag träffar ju kompisar, är ute på kvällen, får ha flickvän så länge jag inte tar med henne hem. Samtidigt förväntar sig mina föräldrar att jag ska gifta mig med en tjej med samma bakgrund.

Mitt problem är att jag är lite av det svarta fåret i familjen. Mina kompisar är kriminella, pappa har slagit mig flera gånger eftersom mitt umgänge förstör familjens rykte. Min kusin blev skickad på en sån uppfostringsresa till hemlandet och jag nojar att det skulle kunna hända mig.

Min familj sätter också stor press på att jag ska kontrollera Jasmina så att hon inte gör något dumt och drar skam över familjen. Även om jag förstår varför så tycker jag det känns jobbigt.

Särskilt när jag hör rykten på skolan om Jasmina, att hon har för utmanande kläder eller umgås med killar. Jag blir arg på henne eftersom hon utmanar familjens rykte. Jag brukar säga till henne att hon klär sig och betar sig som en hora.

Ja, jag har också slagit Jasmina några gånger, det känns som att familjen förväntar sig det av mig. Jag mår jättedåligt över att jag behandlar min syster på det sättet. Jag älskar henne. Samtidigt så har jag ett ansvar för familjen. Och jag måste ju leva upp till det ansvaret.

VÅGA FRÅGA

Vad finns det för regler för vad du får göra och inte får göra?

Vad måste du göra som du inte vill?

Vad händer om du bryter mot uppsatta regler?

Känner du dig kontrollerad i din vardag?

Finns det någon du är rädd för och i så fall varför?

Vad vill du göra som du inte får?

SARA

NADIA

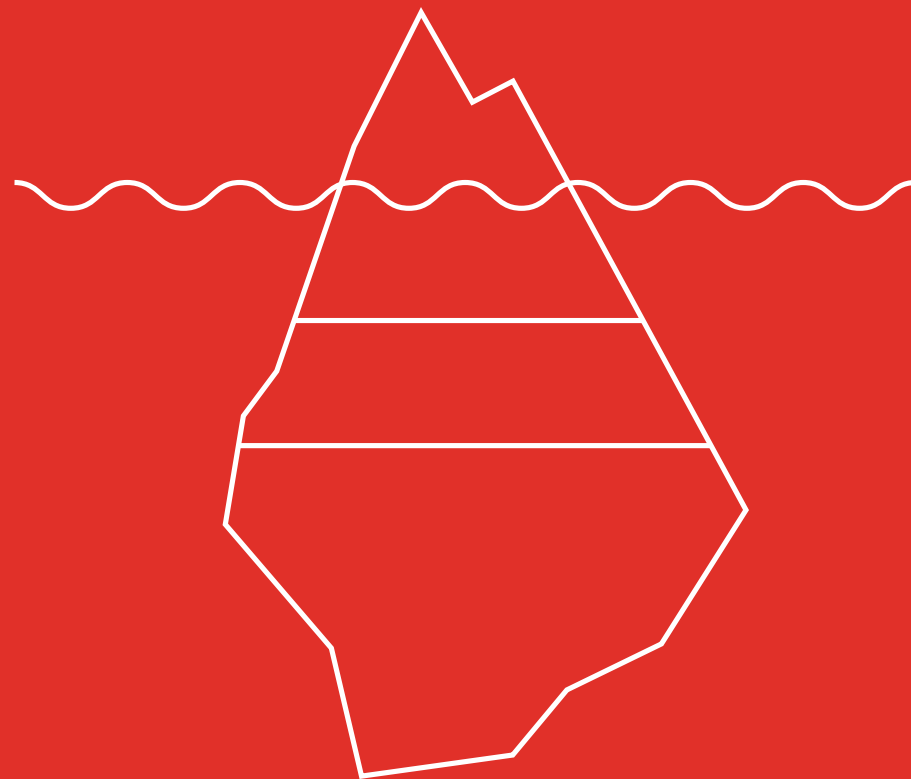

Bevis

Det vi förstår

Det som går att berätta

Den unges levda erfarenhet

ISAK

